

INTELEKTUALNA POTYCZKA Z KRÓLOWĄ

Dlaczego ludzie czytają kryminały? Myślę, że nie tylko dla dreszczyku emocji związanym z morderstwem i owianą wokół niego tajemnicą. To, że ludzie lubią się bać, nie jest niczym nowym. Jednak stanowi to również ogromną intelektualną ucztę. Jak wielu z nas, czytając, próbowało stawać się samodzielnym detektywem i razem z bohaterami walczyć o sprawiedliwość i rozwikłanie zagadki?

Kocham stawać do tej walki z Agathą Christie. Jest uosobieniem klasy, stylu, potrafi utrzymać czytelnika w niepewności do ostatnich stron, więc zupełnie nie dziwi fakt, że jej książki wydano w miliardach egzemplarzy, które zostały przetłumaczone na 45 języków. Zdecydowanie książki Królowej Kryminałów to pozycja obowiązkowa każdego fana tego typu gatunku, ale i nie tylko.

Co sprawia, że jej książki są tak poczytne? Na pewno fabuła. Ciekawe, intrygujące morderstwa, które nawet gdy wydają się być oczywiste, nigdy takie nie są. Nie warto się tutaj nabierać na idealnie pasujące do siebie kawałki układanki. Inspiracje czerpane z dziecięcych wierszyków? Czemu nie! Ale pomysły, które były wykorzystywane w jej książkach powstawały w czasie, gdy autorka myła naczynia, ponieważ uważała, że jest to zajęcie tak głupie, że od razu rodzi się w niej myśl o zabójstwie.

Kolejnym mocnym punktem są postaci. Na przykład charyzmatyczny Herkules Poirot, belgijski detektyw z charakterystycznymi wąsami, jajowatą głową, któremu poświęciła ponad 30 książek. Przez wielu uwielbiany, dla niej był jedynie znośny. Może

czasem za pewny siebie, za pedantyczny i za bardzo pyszny, ale czy to nie to tworzyło jego urok? Był jedyną postacią literacką, która po wydaniu ostatniej książki z jego udziałem ("Kurtyna"), w której umiera, gazeta "New York Times" opublikowała prawdziwy nekrolog.

"Są chwile, kiedy zadaję sobie pytanie: 'Po cóż, ach po cóż wymyśliłam tę paskudną, napuszoną i nieznośną kreaturę?' Wiecznie wszystko porządkuje, wiecznie się chwali, wiecznie podkręca wąsy i przekrzywia tę swoją jajowatą głowę. (...) A kiedy udowadniam, że kilkoma pociągnięciami pióra mogłabym go unicestwić, replikuje pompatycznie: 'To niemożliwe. Poirot jest za sprytny, by się go pozbyć w taki sposób'."

-Agatha Christie o Herkulesie Poirot

Oprócz zawodowych detektywów wprowadzone są postacie detektywów-amatorów. Panna Jane Marple, wzorowana na babci Agathy, jest sympatyczną, starszą panią, o błękitnych oczach, która wystąpiła w 13 powieściach i kilkunastu opowiadaniach autorki. Mieszka w małej miejscowości St. Mary Mead, na pierwszy rzut oka- wścibska starsza pani, a poza schematami sprytna, wykazująca się olbrzymią bystrością umysłu. Jej nieporadność i zapominalstwo to tylko pozory, pozory które przynoszą jej korzyści w postaci przydatnych informacji. Wykorzystywała je, wspomagając tym samym pracę policji. Często spodziewała się najgorszego i jak to bywa w powieściach kryminalnych, to najgorsze nadchodziło, dlatego nie ufała ludziom, chociaż potrafiła być wobec nich wyrozumiała.

Cóż by to było za spotkanie, gdyby autorka połączyła losy Panny Marple i Herkulesa Poirot! Pewnie nie zabrakło by ciekawych dialogów i interesujących rozwiązań. Jednak w żadnej z jej książek to się nie stało, chociaż czytelnicy często to sugerowali.

"Poirot, stuprocentowy egoista, nie zniósłby pouczeń ze strony starej panny w podeszłym wieku. Jako zawodowy detektyw nie pasowałby do jej świata. Nie, oboje są gwiazdoram, gwiazdoram do szpiku kości."

-Agatha Christie

Intrygujące jest zwrócenie uwagi na psychologiczne podłoże postaci i zbrodni. Nie zastanawiałeś się nigdy, dlaczego ludzie popełniają zbrodnie? Dlaczego rodzi się w nich myśl o zabójstwie? Herkules Poirot jak i Panna Marple mieliby dużo do powiedzenia. W swoich poczynaniach wykorzystywali znajomość ludzkiego umysłu. Jeśli chodzi o rozwiązywanie zagadek kryminalnych, nie da się podstawić gotowego wzoru. Każda sprawa jest wyjątkowa i każdego mordercę cechują inne motywacje.

Zacznijmy od początku, "Godzina zero"- A. Christie zwraca uwagę na to, że często uważamy morderstwo za początek, ale tak naprawdę to koniec. Przysłowiowa "godzina zero" staje się miejscem skumulowanych emocji, które właśnie wtedy

wybuchają. Kolejnym aspektem jest charakter. "Noc i ciemność" (jedna z moich ulubionych, polecam!) porusza kwestie dotyczące natury człowieka. Oparta na wierszu Williama Blake'a książka, skłania nas do refleksji na temat naszego zachowania. Jesteśmy przeznaczeni dla radości, czy może nocy i ciemności? Czy rzeczywiście, rodząc się, z góry jesteśmy zaprogramowani na jedną z tych dróg, czy może dopiero się to w nas kształtuje? Niekiedy do odkrycia kto był winny i jakie były jego motywacje, czytelników zabierano w podróż do odległej przeszłości bohaterów, często do czasów dziecięcych. Motywacje popędzające do zabójstw są różne i w sumie często głupie. W przypadku "A.B.C.", gdzie morderca na swoje ofiary wybierał osoby o takich samych inicjałach w porządku alfabetycznym, zabijał tylko po to, żeby ukryć jedną zbrodnię, którą tak naprawdę chciał popełnić.

Postacie wykazują się ogromnym sprytem i starają się zatuszować swoje czyny lub próbują kogoś w nie wrobić, jednak najczęściej wygrywa sprawiedliwość, a oni zostają ukarani. Może też dla tej satysfakcji czytamy kryminały?

Agatha Christie stworzyła ponad 90 powieści i sztuk teatralnych, które stały się inspiracją do wielu filmów, seriali i zdecydowanie odmieniła literaturę kryminałów.

Aleksandra Kastek